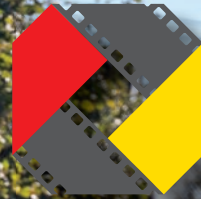

*Szlak filmowy
województwa
łódzkiego*

FILMOWE
ŁÓDZKIE

WPROWADZENIE

W 2009 r. jako Stowarzyszenie REGIO rozpoczęliśmy realizację działań związanych z dziedzictwem filmowym. Zrealizowaliśmy wówczas projekt „Szlak dziedzictwa filmowego Łodzi”. Rok później ukazał się książkowy *Przewodnik filmowy po Łodzi* (w 2021 r. ukazało się nowe, zaktualizowane wydanie). Kontynuując te działania w 2014 r. opublikowaliśmy *Stawkowy przewodnik filmowy poświęcony plenerom Stawki większej niż życie*, a w 2015 r. wydaliśmy książkę *Przewodnik filmowy po województwie łódzkim*. Najnowszą filmową publikacją (jak dotąd) jest *Filmowe Poświętne we wspomnieniach mieszkańców*.

W 2016 r. rozpoczęliśmy projekt: **Szlak Filmowy Województwa Łódzkiego Filmowe Łódzkie**, dofinansowany wówczas ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki. U uruchomiony został portal www.filmowelodzkie.pl, powstało opracowanie eksperckie dotyczące potencjału turystycznego województwa łódzkiego opartego na dziedzictwie filmowym (dostępne bezpłatnie w wersji elektronicznej – na portalu szlaku filmowego), pojawiły się też pierwsze tablice szlaku turystycznego łączącego miejscowości związane z filmem. Jak dotąd oznaczenia pojawiły się w 12 miejscowościach (a tablic jest 14):

w Łodzi, Inowłodzu, Lipcach Reymontowskich, Łowiczu, Nieborowie, Piotrkowie Trybunalskim, Poświętnem, Skierniewicach, Sulejowie, Tomaszowie Mazowieckim, Wolborzu i Zgierzu.

Działaniom z 2016 r. towarzyszył folder, gdzie przedstawione zostały miejscowości z najbogatszym dorobkiem filmowym. Wydawnictwo które trzymacie Państwo w ręku to jego kontynuacja – przedstawione zostały tu wybrane miejscowości które pojawiły się w filmach i serialach tylko w ciągu ostatniej dekady (2014–2024). Celem było pokazanie, że związki województwa łódzkiego z filmem to nie tylko zamierzczła przeszłość, ale jak najbardziej produkcje współczesne. I to często bardzo znane, czego najlepszym przykładem może być *Zimna wojna* w reżyserii Pawła Pawlikowskiego!

Czy znajdujące się na kolejnych stronach opisy kilkunastu miejscowości wyczerpują temat? Oczywiście nie, warto w tym miejscu wspomnieć o innych produkcjach, np. *Proroku* Michała Kondrata (2022), do którego zdjęcia powstawały w miejscowości Niwna w gminie Rawa Mazowiecka; serialu *Ludzie i bogowie* Bodo Koxa (2020), do którego oprócz miejscowości opisanych w tekście wykorzystano ul. Podrzeczną w Łowiczu, *Las 4 rano* Jana Jakuba Kolskiego (2016) do którego zdjęcia powstawały w lesie koło Będzelina, a także w Tomaszowie Mazowieckim (w okolicach dawnych zakładów Wistom).

Wreszcie po dłuższej przerwie w filmie już niedługo znowu będzie można zobaczyć dwór w Turowej Woli dzięki filmowi *Niepewność. Zakochany Mickiewicz* Waldemara Szarka (2024).

Plan serialu Kruk. Szepty słycać po zmierzchu
na ul. Narutowicza, fot. Jakub Niedziela /
Urząd Miasta Zgierza

FILMOWE ŁÓDZKIE

Województwo łódzkie to obok Mazowsza i Dolnego Śląska najbardziej filmowy region w Polsce. Świadczą o tym liczne plenery w Łodzi i regionie, a także szereg działających tu filmowych instytucji. Łódź często określana była jako Hollyłódź, stolica polskiego filmu. To tu po II wojnie światowej rodził się polski przemysł kinematograficzny – tu uruchomiona została pierwsza i przez kolejnych kilka lat jedyna wytwórnia filmowa – Wytwórnia Filmów Fabularnych. Początkowo jako jej oddział, a wkrótce jako niezależny byt, rozpoczęła działalność Wytwórnia Filmów Oświatowych (działająca do dziś!). Tu niedługo po wojnie ruszyła edukacja przyszłych filmowców – szkoła, która obecnie funkcjonuje jako Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna. Przez kilkadziesiąt lat było to jedyne miejsce w kraju gdzie edukację artystyczną mogli odbyć kandydaci na reżyserów i operatorów. To w Łodzi działały jedyne w kraju zakłady produkujące kopie filmowe, a także projektory kinowe. Od 1986 r. działa unikalne Muzeum Kinematografii. W 2016 r. założone zostało Narodowe Centrum Kultury Filmowej. W Łodzi wreszcie swoją siedzibę ma Łódź Film Commission, instytucja dbająca o to aby nie tylko Łódź, ale także cały region korzystały z obecności filmowców

i wybierały miejscowe plenery do realizacji kolejnych filmów.

To wszystko wskazuje że jest to miasto nie tylko związane z historią kinematografii, ale cały czas żywo połączone z aktualną twórczością filmową. Najlepszym tego dowodem jest fakt że od 2017 r. Łódź szczyli się oficjalnym tytułem Miasta Filmu UNESCO.

O ile ranga Łodzi na filmowej mapie kraju jest niepodważalna, o tyle warto także zwrócić uwagę na całe województwo. W wydanej w 2015 r. książce *Przewodnik filmowy po województwie łódzkim* opisanych zostało blisko 80 miejscowości, w których realizowane były zdjęcia do różnych filmów. W książce nie udało się opisać wszystkiego, miejsc związanych z filmem jest w regionie ponad 100, a zrealizowanych filmów – kilkaset. Wśród nich najsztywniejsze polskie produkcje – *Stawka większa niż życie*, *Cztery pancerni i pies*, *Pan Wołodyjowski*, *Chłopi*, *Potop*, *Ziemia obiecana*, *Kariera Nikodema Dyzmy*, *Psy*, *Pan Tadeusz*, *W ciemności*, *Ida* i wiele innych. Wymienione tytuły to oczywiście filmy sprzed lat, „najnowsza” *Ida* pochodzi z 2013 r. A co z ostatnią dekadą? Zapraszamy na kolejne strony folderu – możemy pochwalić się kilkudziesięcioma nowymi tytułami!

Wyjątkową pozycję na filmowej mapie nie tylko regionu zajmuje Piotrków Trybunalski. Miejscowe plenery wykorzystywane były w około 40 produkcjach, co więcej

jest to jedyne miejsce w Polsce, które może poszczycić się faktem, że pracował tu Robin Williams. To właśnie na piotrkowskiej Starówce realizowane były niektóre sceny do filmu *Jakub Kłamca* z jego udziałem.

W Łodzi i regionie zachowały się do dziś zabytkowe budynki kin, część z nich szczęśliwie nadal pełni swoją funkcję. Wśród nich warto wyróżnić kino Tatry w Łodzi, które nieprzerwanie funkcjonuje od 1907 r., będąc razem ze szczecińskim Pionierem najstarszym działającym kinem w Polsce. Kino to doczekało się nawet filmu dokumentalnego, podobnie jak Kinema w Radomsku, które uwiecznił w dokumencie Stanisław Różewicz, sięgając do wspomnień swojej młodości. W Łodzi do dziś stoi secesyjny budynek kina Odeon (później Gdyni), które wybudowane w 1908 r. było pierwszym w Królestwie Polskim budynkiem od początku przeznaczonym na kino. W Piotrkowie zachował się budynek dawnego kina Victoria z 1911 r., podobnie jak w Pabianicach budynek kina Luna (później Mazur). W Łowiczu działa kino Feniks, zajmujące lokal kina Eos, uruchomionego w 1912 r.

Z regionem związanych jest również wielu artystów. Oczywiście przez Łódź w czasach studenckich przewinęła się większość polskich reżyserów i operatorów, a także wielu aktorów. W Łodzi na świat przyszli m.in. Stanisław Mikulski, Piotr Fronczewski i Jan Machulski, przez wiele lat mieszkał tu Leon Niemczyk. W Piotrkowie

urodzili się Konrad Nałęczki, Mariusz Dmochowski i Przemysław Bluszcz, w Brzezinach Zbigniew Zamachowski, w Łowiczu Daniel Olbrychski, w Zduńskiej Woli Paweł i Rafał Królikowscy, w Niewiadowie koło Ujazdu Cezary Pazura, w Skierniewicach Tamara Arciuch, a w Tomaszowie Mazowieckim Izabela Kuna. To oczywiście tylko część ważnych nazwisk artystów związanych z województwem łódzkim.

Plan filmu *Podróż poślubna* na rogu ul. Narutowicza i Rembowskiego, fot. Łukasz Sobieralski / Urząd Miasta Zgierza

CO ZWIEDZIĆ?

Szlak Filmowe Łódzkie to nie tylko same tablice ustawiane w najbardziej znaczących miejscach związanych z filmem. To przede wszystkim różne wystawy, inicjatywy, czy wydarzenia bazujące na lokalnym dziedzictwie filmowym.

Najważniejszą ekspozycję w województwie łódzkim związaną z dziedzictwem filmowym posiadają dwie instytucje w Łodzi: Muzeum Kinematografii oraz Narodowe Centrum Kultury Filmowej (NCKF). Na wystawie stałej Muzeum – zatytułowanej „Łódź filmowa” – prezentowane są przemiany rozrywek dostępnych dla Łódzian na przełomie XIX i XX w. (w tym takie zabytki jak latarnie magiczne oraz fotoplastikon pochodzący z pracowni wynalazcy tego urządzenia, Augusta Fuhrmana – unikat, jeden z kilku na świecie zachowanych egzemplarzy), ale także instytucje związane z filmem po II wojnie światowej. Na wystawie można poznać zarówno początki edukacji w Szkole Filmowej, pierwsze filmy realizowane w Wytwórni Filmów Fabularnych, ale również współczesne dokonania firmy Opus Film, w tym oryginalną statuetkę Oscara, przyznaną za produkcję filmu *Ida*.

Z kolei NCKF posiada dwie stałe ekspozycje: „Kino Polonie” przedstawiającą przekrojowo rozwój kinematografii w Polsce, a także „Materię kina”, pokazującą proces kolejnych etapów produkcji filmu. Co ciekawe tę drugą wystawę można zwiedzać w sposób interaktywny, wcielając się w reżysera lub producenta „swojego” filmu.

Kolejna ważna ekspozycja pamiątek filmowych znajduje się w Galerii Staroci i Pamiątek Regionalnych w Lipcach Reymontowskich. Ekspozowane są tu przedmioty związane z pracą filmowców przy serialu *Chłopi*. W galerii obejrzeć można kilkadziesiąt autografów aktorów pracujących przy filmie, a także zdjęcia z planu. Znajdują się tu artykuły prasowe z relacjami z realizacji zdjęć, a nawet kronika lokalnego Klubu Ruchu, w której dokumentowano, jak wysoką frekwencją cieszyły się pokazy kolejnych odcinków serialu w klubowej sali telewizyjnej. Przechowywane są tutaj również autentyczne rekwizyty z filmu – krzyż, który stał w domu Boryny, brony, które stały przy kuźni, kowadło i część narzędzi kowalskich, pożyczonych na potrzeby filmu z kuźni z pobliskiego Jachochowa, czy nawet figurki z szopki bożonarodzeniowej, która stała w pszczoneńskim kościele.

Na terenie województwa pojawiają się lokalne inicjatywy dotyczące wyznaczenia szlaków turystycznych łączących plenery filmowe. W Łodzi już w 1998 r. zaczęto tworzyć Aleję Gwiazd. Na ulicy Piotrkowskiej

od tego czasu pojawiają się kolejne gwiazdy poświęcone twórcom, obecnie jest ich już ponad sto. Tu również wytyczony został szlak Łódź Bajkowa, gdzie jak do tej pory znalazło się 9 pomników bohaterów filmów animowanych ze Studia Se-Ma-For.

W Skansenie Rzeki Pilicy w Tomaszowie Mazowieckim w 2011 r. ustawiona została tablica z mapą Nadpilicza i zaznaczonymi plenerami serialu *Cztery pancerni i pies* – zdjęcia realizowano w Tomaszowie, w pobliskiej kopalni piasku Biała Góra, w Spale, Inowłodzu, Poświętnem, Wolborzu oraz w Ujeździe. Tablica powstała dzięki pracy Klubu Pancernych, zrzeszającego fanów serialu. Z kolei w Poświętnem stoją trzy tablice filmowe informujące o plenerach filmowych gminy.

Z kolei Piotrków już w 2011 r. rozpoczął promocję filmową poprzez ulotkę zatytułowaną „Piotrków Trybunalski na filmowej taśmie”. Obecnie jest już kilka wzorów ulotek, proponują one tematyczne trasy spacerów – szlakiem komedii, seriali, dramatów wojennych i kina zaangażowanego. Dodatkowo przy ul. Sieradzkiej (przy filmowym banku Kramera) ustawiona jest ławeczka Kwinty, a na szeregu budynków w centrum znajdują się tablice miejskiego szlaku. Piotrkowskie wątki filmowe opisane zostały przez Agnieszkę Warchulińską w książce *Piotrków filmowy* (2013).

Inną ciekawą formą promocji związaną z dziedzictwem filmowym wykorzystuje Kutno. Miasto, a dokładniej miejscowy dworzec kolejowy, pojawia się w fabule serialu *Zmiennicy*. I mimo że w Kutnie zdjęć nie realizowano, to w 2012 r. jedna z ulic otrzymała za patrona reżysera – Stanisława Bareję. Od tego czasu corocznie odbywa się tutaj Majówka z Bareją, nawiązująca do kultowych filmów tego twórcy – w 2024 r. była to już trzynasta edycja.

Po zwiedzaniu i wędrówkach filmowymi szlakami w Łodzi można także przenocować w dwóch wyjątkowych, „filmowych” hotelach. Jeden to Double Tree by Hilton przy ul. Łąkowej 29, powstały na miejscu dawnej Wytwórni, którego elewacja odwzorowuje kadr z pierwszego polskiego powojennego filmu – *Zakazanych piosek*. Drugi to Stare Kino, działające przy ul. Piotrkowskiej 120, w miejscu gdzie działało pierwsze stałe kino. Tutaj każdy pokój nawiązuje wystrojem do klimatu innego filmu – część to klasyka polskiego kina, oczywiście związana z Łodzią, część to hity kina światowego.

Plan filmu *Bokser* w Hali Maszyn EC1 Łódź,
fot. Krzysztof Trzepocki

Białaczów

Białaczów był w XVIII i XIX w. siedzibą rodu Małachowskich. Tu mieszkał Stanisław Małachowski, który zastąpił jako marszałek Sejmu Wielkiego, współtwórca Konstytucji 3 Maja. To na jego polecenie powstał klasycystyczny pałac, ale też ratusz, kościół, czy zabudowania folwarczne – wszystkie w tym samym stylu architektonicznym.

Białaczów wcześniej nie był pokazywany w filmach, prawdopodobnie ze względu na dość duże oddalenie od ośrodków filmowych w Łodzi i Warszawie. Przełomem

była *Zimna wojna* Pawła Pawlikowskiego (2018) – historia skomplikowanej miłości Zuli (Joanna Kulig) i Wiktora (Tomasz Kot). Film zebrał bardzo pochlebne recenzje, zdobył wiele nagród, był także nominowany do Oscara i to w aż trzech kategoriach.

Zabytkowy pałac stał się na potrzeby filmu siedzibą Zespołu Pieśni i Tańca Mazurek, a zdjęcia były realizowane zarówno na zewnątrz – tu młodzi artyści słuchają przemówień dyrektora Kaczmarka (Borys Szyc) i czekają na przesłuchanie komisji decydującej o tym kogo przyjąć do zespołu, jak i w jego wnętrzach – tu odbywają się próby wokalne i taneczne. Tu Wiktor poznaje Zulę, tu też się w sobie zakochują.

Pałac Małachowskich, fot. Maciej Kronenberg

Wnętrze pałacu w filmie *Zimna wojna*, © Opus Film, autor zdjęć: Łukasz Bąk

Boczki Domaradzkie

W województwie łódzkim znaleźć można około stu zabytkowych młynów wodnych. Nieliczne mają na koncie występy filmowe, jak np. młyn Praga w Kołacinie, który pojawia się w serialu *Chłopi* Jana Rybkowskiego (1972). W ostatnich latach na miano najbardziej filmowego młyna w województwie niewątpliwie awansował obiekt z miejscowości Boczki Domaradzkie. A wszystko za sprawą nowej adaptacji *Znachora*.

Film Michała Gazdy (2023) wzbudził wiele emocji wśród widzów, porównujących go z poprzednią ekranizacją Jerzego Hoffmana (1981). I o ile w poprzedniej wersji młyn pojawił się w roli co najwyżej epizodycznej (wykorzystano wówczas obiekt ze Skolimowa, dziś będącego częścią Konstancina-Jeziorny), o tyle w filmie Gazdy obiekt służący do przemiału ziarna stał się jednym z kluczowych miejsc akcji. Antoni Kosiba (Leszek Lichota) najmuje się do pracy w młynie Zośki (Anna Szymańczyk), tu jako znachor przyjmuje pacjentów, tu powoli rozwija się uczucie między nim a gospodynią, tu wreszcie przynoszona jest para młodych którzy ulegli fatalnemu wypadkowi, a Kosiba w spartańskich warunkach przeprowadza skomplikowaną operację ratującą dziewczynie

życie. Zabytkowy młyn był świetnym plenerem dla filmu którego akcja toczy się w latach 30. XX w. – jest bardzo dobrze zachowany (w tym wyposażenie), nie ma tu żadnych widocznych przebudów i unowocześnień.

Młyn, fot. Maciej Kronenberg

Inowtódz

W filmowym folderze z 2016 r. jako dwa główne atuty Inowtódza wymienione zostały rzeka Pilica oraz romański kościół św. Idziego. Oba te obiekty można zobaczyć w filmie *Magnezja* Macieja Bochniaka (2020). Jednymi z bohaterów filmu są bracia syjamscy Albin i Albert Hudini (Mateusz Kościukiewicz i Dawid Ogrodnik). Albert spełnia marzenie brata i organizuje mu chrzest. Udziela go ksiądz (Piotr Głowacki), a cała scena odbywa się w Pilicy – w tle widać wzgórze z kościołem św. Idziego. Po udzieleniu sakramentu szczęśliwy Albin (i siłą rzeczy Albert razem z nim) odpływa w dół rzeki.

Poza *Magnezją* Inowtódz w ostatnich latach zastąpiła jako miejsce realizacji zdjęć do serialu *Korona królów*. Serialu, a właściwie telenoweli historycznej, określanej czasem polską odpowiedzią na tureckie *Wspaniałe stulecie*. Według pierwotnych założeń miała to być wysokobudżetowa produkcja, realizowana z dużym rozmachem. Finalnie serial okazał się znacznie skromniejszy, chociaż należy zwrócić uwagę że w ramach czterech serii w latach 2018–2020 stworzono aż 400 odcinków!

W serialu pokazującym średniowieczny Kraków z czasów Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego nie mogło zabraknąć kościoła św. Idziego – zarówno z zewnątrz jak i wewnątrz. Warto jednak zwrócić uwagę że w serialu zadebiutował inowtódzki zamek, wybudowany zresztą w czasach Kazimierza Wielkiego, a w ostatnich latach częściowo zrekonstruowany.

Plan serialu *Korona królów* przy kościele św. Idziego, fot. Marcin Makowski / GCK w Inowłodzu

Plan serialu *Korona królów* przy zamku, fot. Marcin Makowski / GCK w Inowłodzu

Ldzań – Talar

Ldzań położony malowniczo nad rzeką Grabią słynie przede wszystkim z zabytkowego młyna. A dokładnie dwóch młynów, stojących obok siebie, na przeciwnych brzegach rzeki. Dziś całość tworzy Osadę Dwa Młyny, w ramach której funkcjonuje lokal gastronomiczny, a od 2024 r. również lokalne muzeum im. Jana Radgowskiego, pomysłodawcy i inicjatora przywrócenia zabytkowej osady młyńskiej do życia.

Filmowa historia Ldzania rozpoczęła się kilkadziesiąt lat temu, realizowano tu zdjęcia m.in. do filmu *Wierna rzeka* Tadeusza Chmielewskiego (1983), czy seriali *Rozalka olaboga* Jadwigi Kędzierzawskiej (1984) oraz *Przyłbice i kaptury* Marka Piestraka (1985). W ostatnich latach filmowcy ponownie zaczęli korzystać z miejscowych plenerów z młynami w tle – realizowane były tu ujęcia do filmu *Lany poniedziałek* Justyny Mytnik (2023), a także serialu *Gra z cieniem* Kingi Dębskiej (2024).

Plan filmu *Lany poniedziałek*,
fot. Osada Dwa Młyny

Łęczycza

W średniowieczu Łęczycza należała do najważniejszych grodów w Polsce. Dziś ranga polityczna miasta jest zdecydowanie niższa, natomiast nie brakuje tu atrakcji dla turystów – zamku wybudowanego za czasów Kazimierza Wielkiego, w którym dziś mieści się muzeum, czy historycznego układu urbanistycznego. Oczywiście trzeba też wspomnieć o Tumie pod Łęczyczą z monumentalną romańską kolegiatą oraz grodziskiem, czy sąsiednim Kwiatkówku ze skansenem.

Związki Łęczyczy z filmem od lat koncentrują się na jednym obiekcie: dawnym klasztorze Dominikanów, który w latach 1799-2006 służył jako więzienie. I chociaż obiekt przy ul. Pocztowej 13 zaliczył swój debiut filmowy w filmie *Vabank*, czyli w 1981 r., to w ostatnich kilkunastu latach, jego „kariera” wyraźnie przyspieszyła. Obiekt pozostaje nieużytkowany, wnętrza zachowały swój oryginalny „więzienny” charakter, jest to właściwie gotowy plan zdjęciowy.

Realizowano tu zdjęcia do *Papuszy* Andrzeja Krauzego i Joanny Kos-Krauze (2012), serialu *Paradoks* Grega Zglińskiego, Igora Brejdyganta i Borysa Lankosza (2012), a następnie filmu *Git* Kamila Szymańskiego (2015)

i serialu *Ludzie i bogowie* Bodo Koxa (2020). Co ciekawe w filmie *Git* obiekt „zagrał” sam siebie, czyli zakład karny w Łęczyczy.

Jak dotąd ostatnią rolą dawnego klasztoru była ta z filmu *Marusarz. Tatrzański kurier* Marka Bukowskiego (2022). Przeobraził się on wówczas w krakowskie więzienie na ul. Montelupich, z którego w czasie wojny (zgodnie z autentyczną biografią) ucieka Stanisław Marusarz (Mateusz Janicki).

Plan filmu *Marusarz. Tatrzański orzeł* w dawnym więzieniu, fot. Joanna Kaźmierczak / Łęczycza Nasze Miasto

Łódź

Plan serialu *Połowanie na ćmy* na ul. Legionów, fot. Krzysztof Trzepocki

Amerika ma swoje Hollywood, Polska – HollyŁódź. Znaleźć można tu wiele śladów filmowego dziedzictwa, ale co istotne, historia związana z kinematografią jest tu czymś żywym. Filmowe instytucje cały czas działają, pracują filmowcy, powstają filmy wykorzystujące miejscowe plenery.

Co roku w Łodzi realizowanych jest od kilku do kilkunastu kolejnych produkcji. Do tych najśłynniejszych z ostatnich lat należą *Zimna wojna* Pawła Pawlikowskiego (2018) oraz *Strefa interesów* Jonathana Glazera (2023), film który zdobył dwie statuetki Oscara w 2024 r. – za najlepszy pełnometrażowy film międzynarodowy i za najlepszy dźwięk (film był nominowany jeszcze w trzech kategoriach). O ile w drugim z wymienionych w Łodzi realizowano zdjęcia tylko w Zespole Szkół przy ul. Żeromskiego 115, o tyle w pierwszym wykorzystano hotel Grand, ulicę Traugutta, kamienice przy ul. Sienkiewicza 21 i al. Kościuszki 1, willę Allarta przy ul. Wróblewskiego 38, dawną halę sportową, czy salę koncertową Radia Łódź.

Głośnym filmem, wspominanym również przy innych miejscowościach w regionie, jest *Znachor* Michała Gazdy

(2023). W filmie wykorzystano wnętrza willi będącej siedzibą Łódzkiego Towarzystwa Naukowego przy ul. Skłodowskiej-Curie 11 – tu mieszkał profesor Rafał Wilczur (Leszek Lichota) z rodziną, ale też kamienicę przy ul. Żeromskiego 77/79 – tu w podwórku główny bohater zostaje napadnięty, a po latach w tym samym budynku mieszkanie wynajmuje jego córka; czy budynek dawnej Wojskowej Prokuratury Garnizonowej przy ul. Legionów 83 – tu mieścił się sąd w którym odbywa

się rozprawa w sprawie oskarżonego o znachorstwo Antoniego Kosiby.

W Łodzi w ciągu ostatniej dekady realizowany był również szereg innych filmów, m.in. *Śmierć Zygielbojma* Ryszarda Brylskiego (2021), *Lany poniedziałek* Justyny Mytnik (2024), *Święto ognia* Kingi Dębskiej (2023), *Spadek* Sylwestra Jakimowa (2024), *Głupcy* Tomasza Wasilewskiego (2022), *Dziewczyna z igłą* Magnusa von Horna (2024) oraz *Sweat* (2020) tego samego reżysera, *Delegacja* Asafa Sabana (2023), *Kulej. Dwie strony medalu* Xawerego Żuławskiego (2024), *Różyczka 2* Jana Kidawy Błońskiego (2023), czy *Skołowani* Jana Macierewicza (2023).

W miejscowych plenerach realizowano również seriale: *Polowanie na ćmy* Michała Rogalskiego (2023), *Kruk. Czorny woron nie śpi* Macieja Pieprzycy (2021), trzeci sezon *Belfra* Łukasza Grzegorzka (2023).

Dlaczego wymienione filmy i seriale obejmują tylko lata 2020–2024, a nie pełną dekadę od 2014 r.? Starsze produkcje zostały bardziej szczegółowo opisane w *Przewodniku po filmowej Łodzi* autorstwa Macieja Kronenberga i Krzysztofa Olkusza (2021).

Plan serialu *Król* na ul. Piotrkowskiej, fot. Krzysztof Trzepocki

Moskwa

Miejscowość Moskwa położona na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich nie może pochwalić się wyjątkowymi zabytkami – pałacami, zamkami, młynami czy fabrykami, które przyciągnęłyby turystów, czy filmowców. Ma natomiast inny niepodważalny atut i to właśnie za jego sprawą trafiła na filmową mapę województwa łódzkiego. Chodzi tu o malowniczy krajobraz pól i łąk położonych na wzniesieniach, gdzie (w niektórych miejscach) nie widać współczesnej zabudowy. Można więc (i to stosunkowo blisko od centrum Łodzi) realizować tu ujęcia do filmów historycznych.

Film, na potrzeby którego wykorzystano plenery Moskwy to *Znachor* Michała Gazdy (2023). I chociaż pod względem czasu na ekranie można powiedzieć że był to zaledwie epizod, to scenę tu realizowaną kojarzą na pewno wszyscy którzy zetknęli się z tym filmem. Chodzi o wędrowną Antoniego Kosiby, czyli profesora Rafała Wilczura (Leszek Lichota), który po utracie pamięci błąka

Plan filmu *Znachor*, fot. Krzysztof Trzepocki

się po kraju. Piękny letni krajobraz, trwające żniwa, w tle brzmiący utwór *W polu lipeńka*. W tych okolicznościach widać Antoniego, który tu poznaje Zośkę (Anna Szymańczyk) i najmuje się u niej do pracy w młynie. Dodatkowo kadr z tej sceny znalazł się na plakacie promującym film.

W tej samej okolicy realizowano też zdjęcia z wypadkiem młodych – Marysi Wilczur (Maria Kowalska) i hrabiego Leszka Czyńskiego (Ignacy Liss).

Nieborów

Pałacowa biblioteka,
fot. Maciej Kronenberg

Pałac w Nieborowie to od kilkadziesiąt lat bardzo popularny plener filmowy. Decydują o tym bardzo dobrze zachowane wnętrza, rozległy park łączący styl francuski i angielski, a do tego położenie w połowie drogi między Łodzią a Warszawą co ułatwia kwestie organizacyjno-logistyczne dla ekip filmowych.

W folderze z 2016 r. jako jedna z najważniejszych „ról” pałacu wspomiana była ta z *Akademii pana Kleksa* Krzysztofa Gradowskiego (1983). O ile na potrzeby nowej wersji tego filmu w reżyserii Macieja Kawulskiego (2023) siedzibą akademii stał się zamek w wielkopolskim Gołuchowie, o tyle nieborowski pałac można połączyć z inną, również głośną powtórnią adaptacją klasyki polskiej literatury – *Znachorem*.

Powieść autorstwa Tadeusza Dołęgi-Mostowicza na ekran przeniósł Michał Gazda (2023). I to właśnie w tym filmie pojawia się Nieborów – jako rezydencja rodziny Czyńskich. W kadrze uwieczniony został zarówno pałac z zewnątrz – od strony podjazdu, jak i ogrodu, ale także wnętrza – sien oraz biblioteka. Gdy do pałacu próbuje dostać się Marysia Wilczur (Maria Kowalska), powstrzymuje ją (z kiepskim skutkiem) kamerdyner Józef.

Co ciekawe, grający go Artur Barciś jest jedynym aktorem z obsady poprzedniej adaptacji *Znachora* (Jerzego Hofmanna z 1981 r.), który wystąpił również w nowej wersji z 2023 r.

W ostatnich latach nieborowską rezydencję można było także obejrzeć w filmie *Legiony* Dariusza Gajewskiego (2019).

Pałac, fot. Paweł Mroziak

Osjaków

Zachodnia część województwa łódzkiego tradycyjnie była znacznie rzadziej wykorzystywana przez filmowców niż część wschodnia. Tak było w czasach działania łódzkiej Wytwórni Filmów Fabularnych i jest obecnie. Do nielicznych wyjątków w ostatniej dekadzie należy Osjaków (pow. wieluński). Malowniczo położona nadwarciańska miejscowość (jak i cała gmina Osjaków) od lat jest kojarzona z dobrze rozwiniętą bazą noclegową. I to właśnie za sprawą jednego z działających tu ośrodków wypoczynkowych, Osjaków pojawił się w filmie.

Obiektem tym jest Osada Osjaków, składający się z kilku drewnianych domków i apartamentów w stylu skandynawskim. Całość położona jest w lesie, dając gościom możliwość bliskiego obcowania z przyrodą. To miejsce idealnie pasowało klimatem do thrillera science fiction *Jestem Ren* Piotra Ryczko (2019) – nowoczesna, „surowa” architektura w otoczeniu zieleni przeobraziła się w zamknięty ośrodek terapeutyczny. Trafia tu z rodziną główna bohaterka, Renata (Marta Król). A może wcale nie Renata, tylko regeneratywna emotywna neuroistota...

Osada Osjaków, fot. Magdalena Bartkowiak / Osada Osjaków

Osjaków pojawił się w ostatnich latach jeszcze w jednym filmie – dokumencie *Przed sklepem w Osjakowie* Krysstyny Piasecznej (2021). Film opowiada o życiu Tadeusza Różewicza przez pryzmat ważnych dla niego miejsc. Stąd obecność Osjakowa i najbliższych okolic, skąd pochodzili jego rodzice (ale także Radomska gdzie poeta spędził dzieciństwo i młodość).

Pabianice

Ulica Kościelna,
fot. Maciej Kronenberg

Pabianice, miasto o średniowiecznym rodowodzie, bardzo mocno rozwinęły się w XIX w. Stały się wówczas prężnym ośrodkiem przemysłu włókienniczego, podobnym do sąsiedniej Łodzi. Stanęły tu fabryki z czerwonej cegły, rezydencje fabrykantów, a także kwartały zabudowy czynszowej.

Oczywiście Pabianice mają także długą historię związków z filmem, choćby za sprawą pioniera kinematografii Edwarda Vorthella, prowadzącego tu kino i pochowanego na cmentarzu ewangelickim.

Realizowanych było tu około 20 filmów, w tym tak znane jak *Ziemia obiecana* Andrzeja Wajdy (1974), czy *Stawka większa niż życie* (1965–1966). Jednak po *Karierze Nikosia Dyzmy* Jacka Bromskiego (2002) można było zauważyć znaczący

spadek zainteresowania ekip filmowych miejscowymi plenerami. Być może zadecydowało o tym wspomniane już podobieństwo do Łodzi – po co jechać do Pabianic skoro podobne plenery można znaleźć bliżej bazy produkcyjnej (zlokalizowanej najczęściej w Łodzi).

W ostatnich latach zauważalny jest jednak odwrotny trend, Pabianice ponownie przyciągają filmowców, o czym mogą świadczyć: serial *Polowanie na ćmy* Michała Rogalskiego (2023), serial *Gra z cieniem* Kingi Dębskiej (2024), czy trzeci sezon serialu *Belfer* Łukasza Grzegorzka (2023). W przypadku pierwszych dwóch z tych tytułów magnesem okazała się zabytkowa zabudowa Starego Miasta, przede wszystkim ulicy Kościelnej z zachowanym oryginalnym brukiem. To świetna dekoracja do kina historycznego.

Grób E. Vorthella na cmentarzu ewangelickim, fot. Maciej Kronenberg

Piotrków Trybunalski

Prawdopodobnie najbardziej znanym filmem do którego zdjęcia powstawały w Piotrkowie w ostatniej dekadzie były *Listy do M. 3* Tomasza Koneckiego (2017). Co ciekawe po latach przeobrażeń, gdy Piotrków przeobrażał się w różne polskie (i nie tylko) miasta, tym razem był po prostu sobą. A ponieważ film to lekka i przyjemna komedia romantyczna, to i tło musiało być efektowne. Można śmiało powiedzieć że (w odróżnieniu od wielu innych filmów realizowanych w Piotrkowie) tym razem miasto wygląda bardzo kolorowo i klimatycznie.

Tu Melchior (Tomasz Karolak) i jego syn Kazik (Mateusz Winek) poszukują swojego taty / dziadka (Andrzej Grabowski). Do Piotrkowa docierają pociągiem z Warszawy, zdjęcia były oczywiście realizowane na miejscowym dworcu kolejowym. Dodatkowo w kadrze pojawił się Rynek Trybunalski z przyległymi ulicami Starego Miasta. Na rynku zaaranżowany został jarmark bożonarodzeniowy (akcja filmu toczy się w Wigilię), z kolei we wnętrzach Hotelu Staromiejskiego urządzony został zakład fryzjerski.

Na Starym Mieście realizowane były też zdjęcia do serialu *Ludzie i bogowie* Bodo Koxa (2020), gdzie miasto przeobraziło się w Warszawę z czasów II wojny światowej

– wykorzystano wówczas ulice Farną i Starowarszawską. Również w centralnej części miasta (ulice Sieradzka, Rycerska i Szewska) pracowała ekipa drugiego sezonu serialu *Ultraviolet* (2019), tym razem Piotrków zamieniając w Kraków.

Na premierę czeka kolejny film realizowany jesienią 2023 r. w Piotrkowie, czyli *Triumf serca* w reżyserii Antonino D'Ambrosio. Jest to amerykańsko-polska produkcja, przedstawiająca ostatnie dni życia św. Maksymiliana

Plan filmu *Triumf serca*, fot. Jarosław Krak / piotrkowski24.pl

Tomasz Karolak na Rynku Trybunalskim, plan filmu *Listy do M. 3*, fot. Agnieszka Szóstek

Marii Kolbego. Dawny piotrkowski areszt przekształcił się w ten sposób w Blok Śmierci w obozie Auschwitz.

Kto ma ochotę poznać również te starsze produkcje związane z Piotrkowem, może powędrować miejskim szlakiem filmowym, uprzednio oczywiście zaopatrując się w informacji turystycznej w kilka ulotek z propozycjami tras.

Skierniewice

Największym magnesem przyciągającym filmowców do Skierniewic są zabytki kolejowe. I o ile w starszych produkcjach na ogół wykorzystywany był miejscowy dworzec, o tyle w ostatnich latach kolejne ekipy filmowe częściej pojawiają się w parowozowni.

Pracowali tam twórcy *Wołynia* Wojciecha Smarzowskiego (2016), na potrzeby którego zaaranżowano stację na Wołyniu, z której Polacy zimą 1939/1940 są wywożeni na Syberię (zdjęcia do tego filmu realizowano też w nieodległym Bolimowie, wykorzystano wówczas wnętrza kościoła pw. św. Anny). Realizowane były także zdjęcia do serialu *Wojenne dziewczyny* (2017–2022), a na przełomie lipca i sierpnia 2024 działali tu twórcy *Pojedyńku* Łukasza Palkowskiego.

Z kolei dworzec przeobraził się w... dworzec, tyle że w Suwałkach. Tu na spotkanie autorskie przyjeżdża w dwunastym odcinku serialu *Osiecka* Roberta Glińskiego i Michała Rosy (2020) tytułowa bohaterka (Magdalena Popławska). Na miejscu poetka dowiaduje się od kierowniczkini domu kultury że spotkanie zostało odwołane.

Swoj epizod miało również osiedle na Widoku, a dokładnie górka znajdująca się pomiędzy blokami.

Plan filmu *Pojedynek*,
fot. Łukasz Saptura / eglos.pl

Dworzec kolejowy,
fot. Maciej Kronenberg

To miejsce pojawiło się w serialu *W głębi lasu* Leszka Dawida i Bartosza Konopki (2020), drugiego w historii polskojęzycznego serialu stworzonego dla platformy Netflix. Górkę (która pojawia się w odcinku piątym) łatwo rozpoznać po pomalowanych szczytach bloków stojących w tle. Tu główny bohater Paweł Kopiński (Grzegorz Damiński) czeka na Kubę Tatarczuka (Maciej Konopiński), następnie panowie dyskutują o pieniądzach które żona Kuby zabrała z fundacji prowadzonej przez żonę Pawła.

Sobota

Sobota i nieodległy Piątek były niewielkimi miastami położonymi między królewską łączycą a arcybiskupim łowiczem. Do dziś zachował się dawny układ urbanistyczny, ciekawy kościół Św. Apostołów Piotra i Pawła, łączący cechy gotyku i renesansu, a także XIX-wieczna neogotycka rezydencja otoczona malowniczym parkiem.

I chociaż filmowy debiut Sobota miała wkrótce po II wojnie światowej, w filmie *Jasne łany* Eugeniusza Cękałskiego (1947), to na kolejną wizytę filmowców trzeba było poczekać kilkadziesiąt lat. Ponowne odkrycie filmowej Soboty miało miejsce za sprawą filmu *Bikini blue* Jarosława Marszewskiego (2017). Akcja filmu toczy się w 1953 r. w Anglii. Eryk (Tomasz Kot) jest polskim żołnierzem cierpiącym na zaburzenia psychiczne po przebytej wojnie. Przebywa w szpitalu, w który przeobraził się (z zewnątrz) pałac w Sobocie. Tu odwiedza go żona Dora (Lianne Harvey), przechadzają się po parku, a towarzyszący Erykowi żółw „przewiduje” wyniki gry w baseball, w którego grają inni pacjenci.

Park i pałac, fot. Maciej Kronenberg

Sulejów

W Sulejowie-Podklasztorzu znajduje się jeden z cenniejszych zabytków architektury w naszym kraju – opactwo cystersów z romańskim kościołem pw. NMP i św. Tomasza Kantuaryjskiego. W połączeniu z pobliską doliną rzeki Pilicy tworzą, wydawać by się mogło, idealny plener filmowy. W przeszłości chętnie wykorzystywany przez filmowców, w ostatnich latach odrobinkę zapomniany.

Tym bardziej może cieszyć fakt że w 2024 r. filmowcy ponownie zawitali do Podklasztorza. Realizowane są tu zdjęcia do telenoweli historycznej *Korona królów. Jagiello- nowie*. Dzięki dużej ilości obiektów historycznych, a także bliskości malowniczej i (co bardzo istotne przy produkcji historycznej) pozbawionej zabudowy doliny Pilicy, to miejsce stanowi świetne tło dla serialu. Realizowane są tu zdjęcia pokazujące obiekt zarówno z zewnątrz, jak i jego wnętrza, a klasztor na potrzeby filmu przeobraża się w zamki polskie i węgierskie.

Na terenie Sulejowa znajduje się jeszcze jeden ciekawy obiekt, który w przeszłości był wykorzystywany przez filmowców. Mowa o dawnych zakładach wapienicznych w Podkurnędzu. Dawne wyrobisko, które po zakończeniu wydobywania naturalnie wypełniło się wodą, wykorzystano w jednym z najciekawszych filmów ostatnich lat (nagroda dla najlepszego polskiego filmu na Festiwalu w Gdyni w 2023 r.) – *Kosie Pawła Maślony (2024)*. Na stromym brzegu zbiornika dochodzi do pierwszego spotkania Ignaca (Bartosz Bielenia) z Domingo (Jason Mitchell), co dla obydwu kończy się przymusową kąpielą.

Dawne wyrobisko wapienia w Podkurnędzu,
fot. Maciej Kronenberg

Tuszyn

Dawny pawilon szpitalny
w Tuszynie, fot. Maciej
Kronenberg

Tuszyn poza faktem że w kilku produkcjach został wykorzystany jako plener, to przede wszystkim miejsce, gdzie siedzibę miało od 1956 r. Studio Filmów Lalkowych, (od 1961 r. Studio Małych Form Filmowych Se-Ma-For, działające równolegle w Łodzi i właśnie w Tuszynie). Świadectwem tego jest film *Na dworze króla Tuszynka* Wadima Berestowskiego (1977), w którym przedstawione zostały tajniki tworzenia filmów animowanych. Niestety Se-Ma-For już nie istnieje, a na miejscu jego działania w Tuszynie (ul. Mickiewicza 4) jest tylko pusty plac.

Co do plenerów to sam Tuszyn „zaistniał” na ekranie za sprawą trzeciego sezonu serialu *Belfer* Łukasza Grzegorzka (2023). Szkoła podstawowa nr 2 (ul. Poniatowskiego 11) przeobraziła się w szkołę w Międzyzmorzu, miasteczku gdzie toczy się akcja tego sezonu. W kadrze uwieczniona została także wieża ciśnień znajdująca się w Tuszynku, przy zespole zabudowań szpitala przeciwgruźliczego.

Swoją epizod filmowy ma również zabytkowy pawilon szpitala, a właściwie jego drewniana część, z dekoracjami snycerskimi i witrażami. To pracownia w szpitalu

psychiatrycznym w powojennej Anglii w filmie *Bikini blue* Jarosława Marszewskiego (2017). Eryk (Tomasz Kot) tworzy tutaj swoje niesamowite dekoracje do przedstawień dla dzieci – o inwazji Marsjan, a następnie o atolu Bikini. Warto wspomnieć że ta sama przestrzeń była już wykorzystana w filmie *Historia kina w Popielawach* Jana Jakuba Kolskiego (1998). Tu wraca do zdrowia Szustek (Michał Jasiński), którego odwiedza ojciec (Krzysztof Majchrzak).

Uniejów

Zamek, fot. Maciej Kronenberg

Zabytkowy zamek arcybiskupów gnieźnieńskich, dolina rzeki Warty i niewielkie malownicze miasteczko – mogłoby się wydawać że to wystarczy żeby przyciągnąć filmowców. Tymczasem po debiucie Uniejowa w filmie *W domu* Andrzeja Barańskiego (1975) na kolejne produkcje filmowe trzeba było poczekać aż kilkadziesiąt lat. Na szczęście w ostatnim czasie Uniejów (jako nieliczny reprezentant zachodniej części województwa) powrócił na filmową mapę województwa.

Realizowane były tu zdjęcia do trzeciego odcinka drugiego sezonu serialu *Ultraviolet* Bartosza Prokopowicza (2019), gdzie miejscem akcji jest uniejowski zamek. Odbyna się tu zjazd influencerów, na którym dochodzi do zabójstwa jednej z gwiazd internetu. Zamek pokazany jest zarówno z zewnątrz, jak i od strony dziedzińca, część wydarzeń toczy się również na sali konferencyjnej.

Inną produkcją, wykorzystującą miejscową kolegiatę pw. Wniebowzięcia NMP jest *365 dni. Ten dzień* Barbary Białowąs i Tomasza Mandesa (2022). W jednej z pierwszych scen zawierany jest tu ślub między Laurą (Anna Maria Sieklucka) i Massimo (Michele Morrone). O ile wnętrza to uniejowski kościół, to w momencie gdy państwo młodzi wychodzą na zewnątrz, przenoszą się już w plenery włoskie (gdzie toczy się akcja filmu).

Zgierz

Pierwsze zdanie opisujące miasto w folderze z 2016 r. brzmiało: Obok Łodzi i Piotrkowa Trybunalskiego Zgierz to najbardziej filmowe miasto w województwie łódzkim. Można powiedzieć że Zgierz utrzymał tę pozycję, a jeżeli chodzi o ostatnią dekadę, to ustępuje już tylko Łodzi.

Co przemawia za tym sukcesem? Oczywiście, tak jak w przypadku innych lokacji filmowych – konieczne jest wyróżnienie się na tle innych. I właśnie tym wygrywa Zgierz – parkiem kulturowym Miasto Tkaczy, z zabudową drewnianych domów tkaczy i zachowanym klimatem miasta z XIX wieku, czy historycznym zakładem kąpielowym.

Na terenie Miasta Tkaczy realizowany był serial *Kruk. Szepty słycać po zmierzchu* Macieja Pieprzycy (2018) oraz międzynarodowa produkcja *Podróż poślubna* (My Polish honeymoon) Élise Otzenberger (2018).

Z kolei zgierski basen można obejrzeć w filmie *Serce, serduszek* Jana Jakuba Kolskiego (2014), serialu *Osięcka* Roberta Glińskiego i Michała Rosy (2020), a także w polsko-duńskim filmie *Dziewczyna z igłą* Magnusa von Horna (2024).

Plan serialu *Osięcka*, fot. Jakub Niedziela / Urząd Miasta Zgierza

Zabytkową zabudowę Starego Miasta i ulicy Szerokiej można zobaczyć w serialu *Gra z cieniem* Kingi Dębskiej (2024), ul. Długą w *Małych stłuczkach* Aleksandry Grzyb (2014), a ul. Dąbrowskiego w trzecim sezonie serialu *Belfer* Łukasza Grzegorzka (2023). Prawdopodobnie najsłynniejszą „rolą” Zgierza ostatnich lat jest jednak występ w filmie *Znachor* Michała Gazdy (2023), gdzie pojawia się podwórko przy ul. Dąbrowskiego 25.

Warto jeszcze wspomnieć o Starym Młynie – zabytku techniki przy ul. Długiej, dziś siedzibie Miejskiego Ośrodka Kultury – pojawił się w serialu *Komisarz Alex*. Przed nim znajduje się pasaż imienia Władysława Sheybala, aktora urodzonego w Zgierzu, który zastąpił rolę Kronsteena w *Pozdrowieniach z Rosji*, drugim filmie o przygodach Jamesa Bonda.

Plan serialu *Gra z cieniem* na ul. Szerokiej,
fot. Jakub Niedziela / Urząd Miasta Zgierza

Tekst: Maciej Kronenberg

Centrum Inicjatyw na rzecz Rozwoju REGIO, 2024

Fotografie:

Magdalena Bartkowiak / Osada Osjaków
Łukasz Bąk / Opus Film
Joanna Kaźmierczak / Łęczycza Nasze Miasto
Jarosław Krak / piotrkowski24.pl
Maciej Kronenberg
Marcin Makowski / GCK w Inowłodzu
Paweł Mroziak
Jakub Niedziela / Urząd Miasta Zgierza
Osada Dwa Młyny
Agnieszka Szóstek
Krzysztof Trzepocki,

Fotografia na okładce: Łukasz Sobieralski / Urząd Miasta Zgierza

Skład: Magdalena Warszawa

Druk: Read Me, readme.pl

CENTRUM INICJATYW
NA RZECZ ROZWOJU

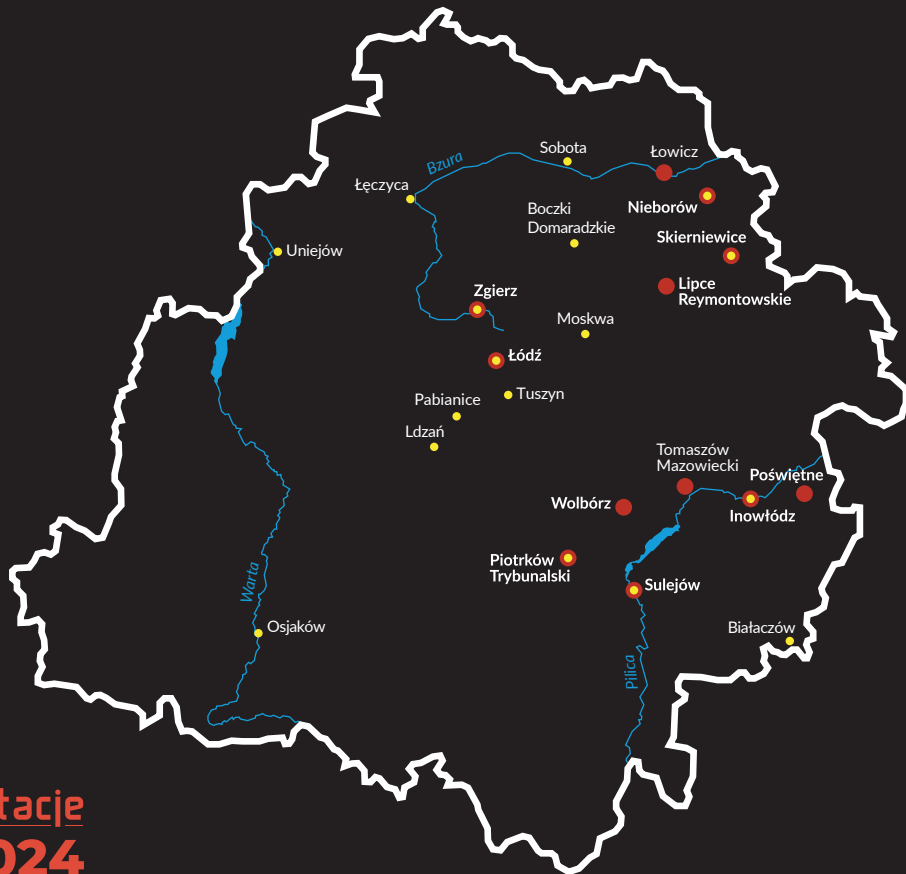
województwo ^Ł
łódzkie

dotacje
2024

Zadanie finansowane z budżetu Samorządu Województwa Łódzkiego

Legenda:

- miejscowości kluczowe szlaku (z tablicami informacyjnymi)
- miejscowości opisane w folderze
- ↗ rzeki

www.filmowelodzkie.pl

województwo ^Ł
łódzkie

dotacje
2024